

Maa. 122.

36^r

Maad. 122.

S. AMPHILOCHII
EPISCOPI ICONIENSIVM CAPPADOCIAE
MORTVI A. CCCLXXXV
EPISTOLA AD SELEVCVM

DE
RECTA STVDIORVM AC VITAE
RATIONE

VERSIBVS IAMBICIS SCRIPTA GRAECOLATINA

INTERPRETE ET EDITORE

A. CIOIOCLXXXV

ANTONIO VVERNERO CVNONE
POLYHISTORE OLIM ET RECTORE MAGDEBVRGICO

CVM NOTATIONIBVS

IAC. BILLII ET FRANC. COMBEFISII

ADDITO

GREGORII NAZIANZENI

CARMINE XXXIII

DE LIBRIS BIBLICIS

RECUSA PRO RECITATIONIBVS PVBLICIS

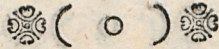
D. IO. BALT. BERNHOLDI P. P

ALTORPHII

IN SCHVPFELIANA OFFICINA

A. S. R. CIOIOCCXXX

AMPHILOCHII

honorificam faciunt mentionem
BASILIUS M. HIERONYMVS,
THEODORITVS, alii:
quibus succinit

MENOLOGIVM *apud* HERIBERTVM
ROSWEYD. *d. XXIII Nouembr.*

NAtalis S. P. N. AMPHILOCHII, Episcopi
Iconii, sub THEODOSIO Imperatore
Magno, uir diuinarum litterarum peritia,
et sanctitate uitae, ac rectae et catholicae
fidei sinceritate insignis, BASILII Magni
amicitia et testimonio commendatus.
Hic libros orthodoxam fidem continentes
conscripsit, et ad summam senectutem
prouectus in pace quieuit.

ANALYSIS RHETORICA
HVIVS EPISTOLAE
IOACHIMI ZEHNERI
SVPERINTENDENTIS SCHLEV-
SINGENSIVM.

QVemadmodum alia scripta *προτε-
πτικά ἢ παρανετικά*, sic haec quo-
que epistola recte ad genus delibe-
ratiuum refertur. AMPHILOCHIVS
enim SELEVCVM exhortatur, quo pacto
vitam componere, et cum primis, quo-
nam ordine studia rite aggredi debeat.
Sub *exordium* et salutationem, partim
benevolentiam captat, dum u. 2. arboris
et ramorum similitudine allegata, ipsi ma-
iorum profapiam et facta heroica in men-
tem reuocat, partim attentionem mouet,
quandoquidem pollicetur, se huiusmodi
παραγγέλματα traditurum u. 4. quae cum
discipulo, tum praeceptorum honorifica esse
possint. *Propositio* tripartita uidetur.
Monet enim SELEVCVM, ut I. pietatem
uel timorem DEI u. 5. II. honestatem
morum, u. 8. ac III. studia litterarum u. 34.
sedulo colat. *Confirmationis* loco u. 12.
13. 14. et seq. adducuntur argumenta,
primum

primum *ab honesto*, quod haec κειμήλια
tam iuuenibus, quam adultis maximo
sint ornamento: deinde u. 25. *ab utili*,
quod sola haec bona homini perpetua
sint, nec aduersitate ulla imminui queant.
Cum primis uero, in litterarum studiis ita
uersandum suadet, u. 35. ut initio a phi-
losophis factis, poetarum, historicorum,
rhetorum, ac dialecticorum libros, ue-
runtamen debita circumspectione adhibi-
ta, diligenter euoluat, u. 38. 39. usque ad
u. 64. quod ut rectius fieri possit, proluxa
digressionem u. 65. instituta, enumerat im-
pedimenta, studiis contraria, ceu sunt:
prauum sodalitium, u. 66. 67. 68. 69. 70.
76. obscœna theatrorum carmina u. 77.
histrionicae pantomimorum saltationes,
u. 90. spectacula cruenta, ubi damnati
cum bestiis pugnare cogebantur, u. 114.
et ludii circenses, u. 150. quorum singulo-
rum turpitudinem et damna recenset,
u. 168. ideoque tempus illud potius studiis
humanioribus, maxime autem logicis et
ethicis impertiendum iudicat, u. 181.
Porro Philosophiae cursu feliciter abso-
luto, u. 183. SELEVCVM ad Bibliorum
lectionem, siue ut hodie uulgo loquimur,
ad Theologiae studium, et pleniorẽ

sacrosanctae Trinitatis agnitionem transire iubet, u. 192. 193. atque hunc ordinem Mosis exemplo confirmat, u. 219. qui et ipse omnibus Aegyptiorum disciplinis imbutus *Act.* VII. 22. ac postea nihilominus ad DEI aspectum et colloquium familiare, u. 227. *Exod.* XXXIII. 11. *Num.* XII. 8. admissus, totique Israelitarum genti, tantum non principis ac regis nomine *Deuteron.* XXXIII. 5. praefectus fuerit. Quoniam uero non omnes sacrae scripturae libri eadem auctoritate praediti sunt, illustre horum discrimen ostendit, u. 251. ac docet, quinam pro θεοπνεύστοις, hoc est, ab ipso DEO II. *Tim.* III. 16. II. *Petr.* I. 21. inspiratis, ac uere canonicis *Philip.* III. 16. haberi debeant. In *epilogo*, u. 319. repetit *propositionem*, et praecipua argumenta, e quibus τὸ Χριστιανισμὸν, hoc est, geminam utilitatem, quae inde ad SELEVCVM reditura sit u. 320. 227. 331. 332. uel ut Apostoli uerbis utar, promissiones ac praemia cum huius, tum alterius uitae I. *Tim.* IV. 8. non absque splendida ὑποτυπώσει gaudiorum coelestium, maximopere urget.

AMΦΙ-

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΚΟΝΙΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΣΕΛΕΥΚΟΝ.

* *

AMPHILOCHII
EPISCOPI ICONII
EPISTOLA AD SELEVCVM
DE
*RECTA STVDIORVM AC VITAE
RATIONE.*

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΙΚΟΝΙΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΣΕΛΕΥΚΟΝ.

Χαίρειν κελεύω τὸν καλέυ τε καγαθὸν
Υἱὸν Σέλευκον, εὐγενῆς ῥίζης κλάδον.
Χαίρειν δὲ καὶ αὐτὸς εὐχομαι τῷ σωβιῷ,
Μαθήμασίτε καὶ τρόποις Φρονεῖν μέγα.

5.

Πρῶτον μὲν ἐν φόβον τε καὶ πόδον ἔχε
Θεῶ. Θεὸς γὰρ πᾶσιν ἀρχὴ καὶ τέλος
Τοῖς εὖ Φρονῶσι γίννεται παντὸς βίβ.
Τὸ δεύτερον δὲ, τὸν τρόπον ἀσκει, τέκνον,
Πρᾶον, ταπεινὸν, ἐγκρατῆ, σεργῶν, γλυκύν,

10.

Ἀβάσκανον, δίκαιον, ἀνδρεῖον, σοφὸν,
Σειμνὸν, Φιλεργὸν, εὐσαδῆ, καὶ σωφρονα.
Κόσμος γὰρ ἔτος καὶ νέοις καὶ πρεσβύταις,
Μηχρημασιτοσῆτον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ
Πλατεῖν τὸ σὸν γὰρ τῆτο. Τα δὲ κρη-
ματα

Παίξει,

AMPHILOCHII
 EPISCOPI ICONII
 EPISTOLA AD SELEVCVM.

Saluere iubeo plurimum bonum et honestum
 Filium SELEVCVM, nobilis stirpis ramum.
 Et ipse gaudere cupio ob uitam tuam,
 Et ut uirtutibus et moribus floride floreas.

5.

Primum igitur timorem et amorem habe
 Dei. DEVS enim omnibus initium et finis
 Qui recte sapiunt est totius uitae.
 Deinde uero mores excole, fili;
 Sis lenis, humilis, temperans, iucundus,

10.

Non inuidus, iustus, fortis, sapiens,
 Honestus, laboris amans, grauis, prudens.
 Hoc namque decus est et iuuenibus et senibus,
 Non tam opibus, sed moribus
 Ditescere. Hoc enim tuum est. Diuitiae autem

A 5

Fallunt

15.

Παίξει πλανῶντα τὴν Φιλόπλευτον νόσον,
 Ἄλλοις ἀπ' ἄλλων προσγελαῖν πεφυκότα,
 Πόρνης ἀπίστω τὸν τρόπον μιμῶμενα,
 Πολλὰς ἐρασὰς ποικίλως μωκωμένους,
 Συνόντα, καὶ φεύγοντα, καὶ κολλώμενα

20.

Τῆτοις, ἐκείνοις, ἔθενι δὲ γνησίως.
 Τὸ γὰρ βέβαιον εἰ ἔχει πλάττω φύσις,
 Λάβροις θαλάσσης κύμασιν εἰκασμένη,
 Κυρτωμένοις, πίπτουσιν, ἀσάτω Φορᾷ.
 Σὺ τοίνυν, ὦπαῖ, τοῖς τρόποις πλετῶν
 αἰεὶ,

25.

Θησαυρὸν ἔξεις, εἰ κλοπαῖς συλῶμενον,
 Οὐ συκοφάνταις ἐν μέσῳ προκείμενον,
 Οὐ δ' αὖ τυραννῶν χερσὶν ἐξαντλῶμε-
 νον.

Ἡ βαρβάρων ὅπλοισιν ἐκπορθεύμενον,
 Μένοντα δ' ἐνδὸν τῶν ἀσωμάτων δόμων,

30.

Ψυχῆς ταμείοις ἀσφαλῶς τηρῶμενον,
 Ὃν ἔτε λάβρον ἐσθίει πυρὸς μένος,
 Οὐδ' αὖ καλύπτει κῦμα ποντίης θάλας.

Τῆ

15.

Fallunt erraticae morbum diuitiarum amantem,
 Aliis post alios arridere quae solent,
 Meretricis perfidae mores imitantes,
 Multos amatores uariis modis deludentis,
 Adsunt, et aufugiunt, et adhaerent

20.

Modo his, modo illis, nemini autem uere.
 Firmi enim nihil habet diuitiarum natura,
 Errantibus maris fluctibus similis,
 Incuruantibus (se), cadentibus, motu instabili.
 Tu igitur, fili, moribus diues existens semper,

25.

Thesaurum habebis, non furtis obnoxium,
 Non sycophantis in medio positum,
 Neque rursus tyrannorum manibus auferendum,
 Nec barbarorum armis diripiendum,
 Sed manentem intra in domo incorporea,

30.

Animae penetralibus tuto custoditum,
 Quem neque magna consumit ignis uis,
 Neque rursus tegit fluctus marini aestus.

Has

Τὸ του μεν ὄντως ὄντα σὸν καὶ γνήσιον
Πλάστον φυλάττων σμῆχε τοῖς μαθήμασι,

35.

Βίβλοις ποιτῶν, ἰσορικῶν συγγράμμασι,
Καὶ ταῖς τρεχέσαις ῥητόρων εὐλωτταῖς,
Λεπταῖς τε μερίμναις φιλοσόφων ἀσκέμε-
νος.

Τέτοις δ' ἅπασιν ἐμφρόνως ἐντύχανε,
Σοφῶς ἀπάντων συλλέγων τὸ κρήσιμον,

40.

Φεύγων δ' ἐκάσθ' τὴν βλάβην κεκρημένως,
Σοφῆς μελίττης ἔργον ἐκμιμέμενος,
Ἦτις ἐφ' ἅπασιν ἀνδρῶσι καθιζάνει,
Τρυγᾷ δ' ἐκάσθ' πανσόφως τὸ κρήσι-
μον,

Αὐτὴν ἔχουσα τὴν φύσιν διδάσκαλον.

45.

Σὺ δ' ἐκ λογισμῶν, τῶν μὲν ἀφρόνως δρέπε
τῶν ὠφελόντων. εἰ δὲ τι βλάβην φέρει
Συνεῖς τὸ φαῦλον, ὅξέως ἀφίπτασο.
Ῥυτίπτερος γὰρ ἐστὶν ἀνδρώποισ ὄνθς,
Ῥσθ' ὅσα μὲν αὐτοῖς εἰς ἀρετὴν ἐγκώμια
Ἰμνῶ-

Has ergo uere tuas et proprias
Opes custodiens iunge artibus,

35.

Libris (puta) poëtarum, historicorum scriptis,
Et currenti rhetorum facundiae,
Et subtilibus curis philosophorum exerci-
tus,

Hos autem omnes prudenter lege,
Sapienter ex omnibus colligens quod utile est,

40.

Vitans ex omnibus noxam, adhibito iudicio,
Sapientis apis opus imitans,
Quae omnibus floribus insidet,
Decerpit autem e singulis ualde sapienter opti-
mum,

Ipsam habens naturam magistram.

45.

Tu autem cum ratione large illa decerpe
Quae profunt: si quid uero damnum fert,
Malo animaduerso, repente praeteruola.
Velox enim est hominibus mens.

Quaecunque igitur ab ipsis encomia uirtutis
Scripta

50.

Ἵμνῶσιν αὐτὴν ἐγγράφῃ, καὶ τῆμπαλιν
 Κακίαν φέγουσι, ταῦτα σὺ σπεδῆ μαθῶν;
 Καὶ νῦν φύλαττε, καὶ χάριν τῆς λέξεως.
 Ἄ δ' εἰς θεὸς ἔγραψαν ἐν λήξῃ πλα-
 τεῖ,

Μύθους ἀσέμνους, δαιμονίων διδάγματα,

55.

Μύθους, γέλωτος ἀξίους καὶ δαιμόνων,
 Ταῦθ' ὡς βρόχους τε καὶ πάγας ἀποσρέφει.
 Ἄμφω δ' ἀναγνῆς, καὶ θεὸς, καὶ τὰς λό-
 γους,

Θεὸς γελοῖους, καὶ λόγους ἐρασμίους.

Καταφρόνει μὲν τῶν Φιλιδόνων θεῶν,

60.

Λόγους δὲ τιμῶν, ὥσπερ ἐξ ἐνὸς
 Φυτῆ,

Καὶ τὰς ἀκάνθας Φεῦγε, καὶ ῥόδον δρέπτει.
 Καὶ τῶν μὲν ἔξω σοι λόγων ἔτος νόμος

Ἀριστος. Οἷς δὲ πᾶσαν ἀεμόττει νέ-
 μειν

Σπεδῆν, ἐξῆμεν, ἀλλὰ μικρὸν ὕψερον.

Ἐκεῖνο

50.

Scripta sunt, ea carmine celebrant, et uice uersa
 Vitium reprehendunt; hoc diligenter disce,
 Et mentem serua, et elegantiam dictionis.
 Sed quae in laudem deorum scripserunt cum
 magnis nugis,
 Fabulas foedas, daemonum dogmata,

55.

Figmenta risu digna et lacrymis,
 Haec ut laqueos et retia auersare,
 Vtrumque autem lege, et deos, et orationis
 lumina,
 Deos risu dignos, et phrasas amabiles:
 Contemne quidem deos uoluptatum amantes,

60.

Sermonis autem elegantiam in pretio habe,
 tanquam ex una stirpe,
 Et spinas fuge, et rosas decerpe.
 Atque de gentiliū scriptis tibi haec lex
 Sit optima. Quibus uero omne conuenit
 tribuere
 Studium, dicam, sed paulo post.

Hoc

65.

Ἐκεῖνο γάρ σοι πρῶτον εἰπεῖν βέλομαι.
 Φεύγειν κατ' ἄκρον τῶν κακῶν ὀμιλίας,
 Καί τὰς ἐν αὐταῖς ἡδονάς, χερὶ τὸν νέον.
 Πολλοὶ γάρ εἰσιν, ὡσπεροὶ βοσκήματα,
 Φώσας γέμοντα καὶ νοσήματός τινος,

70.

Οἱ τὰς νέας πειρῶσι τὰς ἀπληξέρας,
 Παρατριβόμενοί τ' ἐν δόλῳ πανουργίας,
 Ὡσπερ νόσος, θέλῃσι τῆς πονηρίας
 Ἐαυτὰς ἀναπιμπλᾶν, ὡς ἐτῆ τῶν πλειόνων
 Κοινωνία σφῶν τοῖς κακοῖς ἐπισκοτεῖν,

75.

Τῆσθε Φυλάττε. καὶ γὰρ, ὡς Παύλῳ δο-
 κεῖ,
 Φθείσκειν ἤδη χρῆσθ' ὀμιλίαι κακαί.
 Ναὶ μὴν ἐκεῖνο σφόδρα σοι τηρετέον.
 Μίσει θεάτρων, θηρίων, ἵπποδρόμων
 Ἄσμενον ὠδῆν, δύσεσιν κακῶν θεῶν,

Βίς

65.

Hoc enim tibi primum dicere uolo:
 Fugere summo studio malorum consortium,
 Et quae in illo uoluptates, iuuenem decet.
 Multi enim sunt tanquam pecora
 Scabie referta, et morbo quodam,

70.

Qui iuuenes tentant simplices,
 Affricantes (se iis) fraude mala
 Instar morbi, (et) uolunt malitia
 Ipsos implere, ut plurimum
 Societate suis sceleribus tenebras offundant.

75.

Hos caue. Etenim, ut Paulo placet,
 Corruptunt bonos mores colloquia praua.
 Nae et illud ualde tibi obseruandum est.
 Odio prosequere theatrum, feras, circi
 Inhonestum cantum, contentiosum malorum
 spectaculum,
 B Vitae

80.

Βίς ματαιότητας, ὕδραν ἠδονῶν,
 Ἄνδρῶν ἀσελγῶν ἀπρεπῆ μαθήματα,
 Ἔοις ἔδεν ἔστιν αἰσχρὸν, ἢ τὸ σωφρονεῖν.
 Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν αἰσχύνῃς ὑπηρεταί
 Τέχνην ἔχουσι τὸ φρονεῖν ταῖς ὕβρεσι,

85.

Μῆμοι γελοίων, κονδύλοις εἰθισμένοι,
 Αἰδῶ τεμόντες τοῖς ζυροῖς πρὸ τῶν τριχῶν
 Ἄσελγές αἰσχρότιτος ἐργασίσιον,
 Οἷς πάντα πάσχειν καὶ ποιεῖν, ἀ μὴ θέμις,
 Ἐν ταῖς ἀπάντων ὄφεισι, τέχνης μέσος.

90.

Ἄλλοι δ' ἐκείνων ἔθνος ἀθλιώτερον,
 Τῶν ἀρρένων τὴν δόξαν ἐξουχόμενον,
 Μελῶν λογισμοῖς συγκατακλῶντες
 Φύσιν,
 Ἄνδρες, γυναῖκες ἀρρένες, θηλυδαίαι,
 Οὐκ ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ἀψευδεῖ λόγῳ.

Τὸ

80.

Vitae uanitates, hydram uoluptatum,
 Hominum lasciuorum indecora studia,
 Quibus nihil turpe est, quam modeste se gerere.
 Hi enim illius turpitudinis administri,
 Artis loco habent, ut efferant se iniuriis,

85.

Mimi ridiculorum, colaphis asuefacti,
 Pudorem refecantes nouaculis ante capillos;
 Petulans obscoenitatis officina,
 Quibus omnia pati et patrare, quae non decet;
 In omnium conspectu, artis pars est.

90.

Quaedam autem ex illis est natio miserrima;
 Virilem gloriam transiliens,
 Membrorum cogitationibus conuertens na-
 turam,
 Viri (sunt) mulieres, masculi (sunt) molles,
 Nec uiri, nec foeminae, ut uerum loquar.

B 2

Viri

95.

Τὸ μὲν γὰρ, ἔ μένσι· τὸ δ', ἐκ ἔφθα-
σαν.

Ὁ μὲν γὰρ εἰσιν, ἔ μένσι τῷ τρόπῳ.

Ὁ δ' αὖ κακῶς θέλῃσιν, ἐκ εἰσι φύ-
σει.

Ἀσωτίας αἴνιγμα, καὶ γῆφος καθῶν,

Ἄνδρες γυναιξί καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν.

100.

Τί δ' αὖ λέγοι, τίς ἀσμάτων ἀσχεῶν
νόσος,

Μέλι τε θηλύνοντα καρδίας τόνον,

Αυλῆς, χορδαίας πορνικῶν βαλχευμάτων,

Οἷς καὶ γέρας νέμῃσιν οἱ τρισάθλιοι,

Ταῦτ' ἐν ἐπαίνων, καὶ θέας, καὶ τέσ-
ψεως,

105.

Ἡ δακρύων τε καὶ κενταυμῶν ἄξια;

Γέλος τυραννεῖ, καὶ φύσις μοιχεύεται.

Καὶ ποικίλη φλόξ ἠδονῶν ἐξάπτεται.

Καὶ κτίζεται θέατρα ταῖς ἀτιμίαις,

Ὡς μηδὲ λάθρα τὰς νόσους ἀσκημονεῖν,

Ἄλλ'

95.

Viri enim non manent; foeminas autem non
assequuntur.

Quod enim sunt, non manent moribus.

Quod autem pessime uolunt esse, hoc non
sunt natura,

Lasciuiae aenigma, et griphus perturbationum,
Sunt uiri foeminis, et foeminae uiris.

100.

Quid autem loquar canticorum turpium mor-
bos,

Et carmina, quae effoeminant uim mentis,
Tibias, choreas meretriciarum bacchationum,
Quibus et praemium tribuant miselli?

Haec igitur laudibus, et aspectu, et delecta-
tione,

105.

An lachrymis et gemitu (potius) digna (sint)?

Risus dominatur, et naturae uicium inferris,

Et uaria flamma uoluptatum succenditur,

Et construuntur theatra rebus spurcis,

Ne clanculum morbos indecore exerceant,

B 3

Sed

110.

Ἄλλ' ἄθλα κείσθαι τῶν κακῶν μαθημά-
των.

Σὺ δὲ βδελύττε ταῦτα, μὴ χεράνης κόρας,
Φεύγων ἀπάσας ὀμμάτων διαφθοράς,
Ὡς ἂν φυλάττης τὰς κόρας μοι παρθένας.
Πλέον δὲ Φεῦγε τὰς μαιφόνους θεάς

115.

Τῶν γαστριμάργων, ὧν θεὸς ἡ κοιλία.
Δῆλοι γὰρ ὄντες γαστρὸς, αἰσχίσις
νόσος,

Ἵπηρετῶσι τοῖς κακοῖς προσάγμασιν.

Ἡ δ' ὡς πικρὰ δέσποινα τῶν λοιπῶν
μελῶν,

Ἐνδὸν κἀθιγεται θηρσί πωλῆσα μέλι,

120.

Λάβρωσ κατεσθίσα τὰ τμήματα.

Γαστρίσ ἄσωτος θηριῶν εἰς γαστέρας

Τυραννικῶσ ὠθῆσα συγγενῆ μέλι,

Τῆτων κἀθιγεται τῶν παθῶν ἀγνώμο-

νες

Ἄνδρες θεαταί, καὶ μὲν ἄνθρωπος Φύγη

Θήρας

110.

Sed ut praemia sint proposita malis arti-
bus.

Haec tu execrare, ne polluas pupulas,
Fugiens omnes oculorum corruptelas,
Ut custodias mihi pupulas uirgines.
Magis uero fuge cruenta spectacula

115.

Lurconum, quibus Deus est uenter.
Mancipia enim cum sint gulae, foedissimi mor-
bi,
Inferuiunt improbis imperiis.
Haec uero tanquam acerba domina reliquo-
rum membrorum
Intus sedet feris uendens membra,

120.

Incontinenter deuorans pretia.
(Sic) uenter insatiabilis in ferarum aluum
Inhumaniter detrudere cognata membra (fo-
let).
Haec sedentes uitia stolidi
Viri spectant, quamuis homo effugerit

B 4

Feras:

125.

Θῆρας κένκωσι, ὡς πλέον τῶν θηρίων
 Παιχθέντες αὐτοί, καὶ μάτην καθήμενοι.
 Ἄνδρὸς δ' ἀλόγτος καὶ ζόνον μυκω-
 μένς,

Πικρὸν βοῶντος, καὶ κόνιν ἀμωμένς,
 Πάσης θεατῶν ὄψεως οἴκτος ἅπας

130.

Ἐδραπέτευσε, καὶ σὺν ἡδονῇ κρό-
 τος

Μέγιστος, ἣν ἴδωσιν αἱμάτων ροαίς.
 Χαίρῃσι γὰρ βλέποντες, ἃ θρηνεῖν
 ἔδει,

Καὶ θηρίοις νέμωσιν εὐνοίας ῥοπήν,
 Καὶ τοῖς ἔλθῃσι ἐγκελεύονται πλέ-
 ον,

135.

Θήγοντες ὄργας, ὥσπερ ἐμφορέμενοι,
 Καὶ σάβκας ἀνδρῶν θηρίσι συμμασσώμενοι,
 Ἴ οἱ μὲν κακοὶ πρᾶτῆρες οἰκείων με-
 λῶν,

Τροφῆς τε ὄφιοι, καὶ πάλιν θηρίων τροφή,
 Ζῶντες συνητοί, καὶ θανόντες ἄφιοι.

Τοῖστων

125.

Feras : plorant, tanquam plus quam ferae
 Illusi dolis sint ipsi, et frustra sedeant,
 Homo uero si captus sit a fera, et gemitum
 edat,

Et acerbe clamet, et puluerem excutiat,
 Ex spectatorum oculis omnis commiseratio

130.

Fugit, et cum maxima uoluptate (oritur) plau-
 sus

Maximus, si uideant sanguinis riuos.
 Gaudent enim spectatores his, quae flere con-
 uenit.

Et bestiis dant fauoris signum,
 Et si quem (hominem) ceperint, incitant eas
 magis,

135.

Et iras acuunt tanquam (ipsi) faturandi,
 Et carnes hominum cum bestiis uorant.
 Atque isti improbi uenditores propriorum
 membrorum,

Cibique serui, et rursus bestiarum cibus,
 Viui odiosi, et post mortem miserrimi,

B 5

Hunc

140.

Τοῖτον ἔσχον τῷ βίῳ πικρὸν τέλος.
 Μελῶν δὲ τὰ μὲν ἐντέθραπται θηρίοις,
 Τὰ δ' ὑπ' ὀδῶσι νηλεῶς δαυδάπτεται
 Ἡμισπάρακτα δ' ἄλλα ποικίλοις εἴσοφαῖς
 Ἄττει παρὰσπαίγοντα, καὶ Φυγῆς ἔτι

145.

Καιρὸν νομίζει, καὶ δρόμον Φαντάζεται.
 Μὴ δὴ μιαινῆς ὄμμα σὸν θραμάτων
 Ὠμῶν μολυσιμοῖς, μηδὲ γυμνὰς εἰσορᾶς
 Ἄνδρας θανόντας, θηρία πεπλησμένα,
 Τάφους τρέχοντας, συγγενεῖς δὲ κειμένους,

150.

Καὶ μὴν τὸ πολλοῖς ἡμερώτερον
 Δοκῶν θάμα πωλικῶν ἵπποδρόμων,
 Καὶ τῷτο λοιμὸς ἐστὶ καὶ ψυχῆς νόσος.
 Πόλεις διασπᾶ, δῆμον εἰς χάσιν φέ-
 ρει,
 Μάχας διδάσκει, λείδορον θύγει ζῶμα,

Τέμνει

140.

Hunc habuerunt uitae acerbum exitum.
 Quaedam autem membra sepulta sunt in bestiis,
 Quaedam uero dentibus laniantur,
 Semilacerata uero alia uariis motibus
 Saliunt ac palpitant, et fugae adhuc

145.

Tempus putant, et cursum imaginantur.
 Ne autem polluas oculos tuos spectaculorum
 Crudelium iniquatione, neque nudos uideas
 Viros morientes, feras repletas,
 Sepulchra currentia, cognatos autem iacentes,

150.

Quin etiam, quod multis multo mitius
 Videtur esse, spectaculum equestris certaminis,
 Et illud pestis est et animi morbus,
 Vrbes distrahit, populum ad seditionem com-
 mouet,
 Pugnas docet, maledicam acuit linguam,

Discin-

155.

Τέμνει πολιτῶν Φίλτρα, συγκρέβει γένη,
Καταισχύνει γέροντας, ἐκκαίνει
νέεσ,

Ἐχθρας ἀνάπτει Φιλτάτων, πατεῖ
νόμωσ.

Κακῶν δὲ τέτων ἀλγίου τολμᾶ κακὸν
Κινεῖ γόντας τοῖς μανείσι συμμα-
χωσ,

160.

Νίκης βοηθῶσ, καὶ τρέφει νόσω νό-
σον.

Ἐπὰν γὰρ ἐκκαυθῶσιν εἰς θεσμὴν ἔσιν,
Πρὸς τῆσ γόντας εὐθύσ αὐτοῖσ ὁ δρόμοσ.
Οἱ δ' αὖ καλῶσι δαιμόνων πονηρίαν
Συνεργὸν αὐτοῖσ πτωμάτων, συντριμμα-
των,

165.

Φόνων. κακοῖσ γὰρ δαιμόνων Χαίρει στρα-
τόσ.

Οὐκἔν ἐνασγῶσ, καὶ τὸ δόξαν ἡμε-
ρων,

Ἐρισί-

155.

Discindit ciuium amicicias, concitat familias,
Senibus probrum affert, iuuenes in furorem
agit,

Odium excitat inter amicissimos, leges con-
culcat,

In hisce autem malis maius malum admittit:
Commouet praestigiatores furore percitis so-
cios certaminis,

160.

Victoriae adiutores, nutritque morbo mor-
bum,

Postquam enim exarserunt feruida lite,
Ad praestigiatores statim currunt.

Illi uero inuocant daemones malos,

Qui illis sunt adiumento ad lapsus, contusio-
nes,

165.

Et caedes. Malis enim daemonum gaudet
exercitus.

Nonne igitur euidenter, etiamsi uideatur
mansuetum,

Con-

Ἐριστικὸν θεάμα τῶν ἵπποδρόμων,
 Ψυχῶν ὀλεθρὸς ἔσι, σωμάτων μάχη,
 Καὶ πρὸς γέ τῶτοις χρημάτων σαφὴς
 βλάβη;

170.

Πόσας μὲν οἴκας ἀθρόως κατέσπασε;
 Πόσας προσαιτεῖν πλοσίσς ἠνάγκασε;
 Πόσας δὲ τὸ πρὶν εὐνομημένας πόλεις
 Ἄρδην κατέειλεν; ὡς γὰρ ἠβῶσα ράσις
 Φόνοις δυναστῶν ἔχρανε δῆμα χέρας;

175.

Χήρωσεν ἀνδρῶν τὰς πόλεις νόμῳ ξίφους,
 Πυρ καὶ σίδηρος τὰς πόλεις ἐνείματο,
 Σφαγαῖς κολάζων τὰς σφαγαῖς, Φόνοις
 Φόνους.

Τίς ἔν θεᾶσθαι σωφρόνων ἀνέξεται
 Γουτείας ἀμιλλαν, ἔχ ἵππων τάχος;

180.

Στάσιν Φόνον τίττεσαν, ἀζέων νόσον;
 Σὺ δ' ἀντὶ τῶτων χαῖρε τοῖς μαθήμασιν,
 Ἐξ ὧν, ὅ, τι κρᾶτισον, ἀσκήσει τρόπον.

Ἐπᾶν

Contentiosum spectaculum equestrium certaminum,

Animarum pernicies est, corporum pugna,
Et praeterea pecuniarum manifestum damnum?

170.

Quot enim familias repente euertit?

Quot mendicare diuites coëgit?

Quot antea bonis legibus constitutas urbes

Funditus euertit? ut enim gliscens seditio

Caedibus potentum polluit populi manus,

175.

Et orbavit uiris urbes iure gladii,

Ignis et ferrum ciuitates absumsit,

Caedibus coërcens caedes, homicidia homicidiis.

Quis uero intueri sapiens sustinet

Praestigiarum certamen, non equorum uelocitatem,

180.

Seditionem caedem edentem, urbium morbos

Tu autem loco illorum gaude studiis,

Ex quibus, quod optimum est, excolas mores.

Quant

Ἐπὶ δὲ τὸν νῦν μετρίως προσημα-
σῆς,

Ὡς ἐν παλαιῶν, ποικίλοις συγγραμμάσιν,

185.

Ἀυταῖς ἐνάθλει ταῖς θεοπνεύσαις γραφαῖς,
Διπτῶν διαθρησκῶν συλλέγων πλεον μέγαν,
Τῆς μὲν παλαιᾶς, τῆς δὲ καὶ καινῆς
αἰεί.

Καινὴ γὰρ ἐστὶ δεύτερον γεγραμμένη,
Καὶ τὴν μετ' ἑαυτὴν μικρὰ ἕξασα τρίτην.

190.

Ταύταις ἀπάσαν ἀσμένως σπερδὴν νέμε.
Παρ' ὧν μαθήσει χριστὸν ἕξασκεῖν τρόπον,
Καὶ τὸν γ' ἀληθῆ καὶ μόνον θεὸν σεβειν,
Μονὰς γὰρ ἐστὶ καὶ τριάς ἡ αἰδῖος,
Πατὴρ σὺν υἱῷ καὶ πανάγνῳ πνεύματι,

195.

Τριάς προσώποις ἐκκενῆς, μονὰς φύσει,
Μὴτ' ἐν ἀριθμῷ συχθέης ὑποστάσεις,
Μὴτ' αὖ θεὸν σὺ προσκυνῶν τεμῆς φύσιν.
Μία τριάς γὰρ, εἷς θεὸς παντοκράτωρ.
Τυτέσι λεπτόν εὐσεβὲς μυσῆριον,

ΣΤΕΝΗ

Quando autem mentem mediocriter praeexercueris,

Tanquam in palaeſtra, uariis libris,

185.

In ipſa incumbere diuinitus inſpirata ſcripta

Vtriusque teſtamenti carpens opes magnas;

Quorum unum eſt ueteris, alterum noui ſemper,

Nouum quidem eſt ſecundo ſcriptum,

Et poſt ſe non amplius habebit tertium;

190.

His omne libenter ſtudium tribue,

Ex quibus diſcas bonos excolere mores;

Et uerum et unum DEVM uenerari.

Vnitas enim et Trinitas eſt aeterna,

Pater cum Filio et ſanctiſſimo Spiritu;

195.

Trinitas perſonis diſtineta, unitas in eſſentia,

Neque igitur numero confundas perſonas,

Neque rurfus DEVM tu inuocans naturam ſeces,

Vna Trinitas enim (eſt) unus DEVS omnipotens:

Hoc eſt ſubtile et pium myſterium;

©

Angu-

200.

Στενή γὰρ ὄντως τῆς ἀληθείας ὁδὸς,
 Ἄτραπὸς ἀμφίκρημνος, ἐκτεθλιμμένη
 Ἦς ἐξολισθήσαντες ἐξ ἑναντίων,
 Κατερράγησαν εἰς βαθύκρημον πλά-
 νην,
 Σαβέλλιος μὲν πρὸς Ἰδαίαις βλέπων,

205.

Εἰδωλολάτρως δ' Ἄρειος μιχόμενος.
 Ὁ μὲν προσώπων συχέων ὑπόσασιν,
 Ὁ δ' ἔν μερίζων δυσσεβῶς τὴν ἑσίαν,
 Σὺ δ' ἀκλιῶς Φύλασσε τὴν μέσσην ὁδὸν,
 Ὡς κρηῆ, δαισιῶν καὶ συνάπτων ὡς Δέμις.

210.

Συνάπτεται γὰρ ἡ τριὰς ἀσυχύτως,
 Ὡς περ κ' ἀτμήτως ἡ μονὰς χωρίζεται.
 Ἡ γὰρ Φύσις, ἀτμητος· αἱ δὲ ὑποστάσεις,
 Ἄει μέντοι παντελῶς ἀσύχυτοι.
 Τύτων Φύλαξ μοι διαμένοις τῶν δογμάτων,

215.

Καὶ γνήσιος μὲν ἐργάτης τῶν ἐντολῶν,
 Σοφὸς δ' ἀπάσαις μυσικαῖς θεωρίαις,

Ἄει

EPISTOLA AD SELEVCVM. 29

200.

Angusta enim reuera ueritatis uia,
Semita utrinque praeceps, ualde trita:
Qua lapsi uiis contrariis,
Ceciderunt in imum praecipitium habens er-
rorem:
Sabellius quidem Iudaeis fauens,

205.

Idololatrias autem Arius imitans:
Hic quidem personas confundens,
Ille uero dirimens impie essentiam.
Tu autem firmiter custodi mediam uiam,
Ut aequum est, distingue: et coniunge ut fas est.

210.

Iungitur enim Trinitas citra confusionem,
Sicut et indiuisibiliter Vnitas distinguitur.
Natura enim diuidi non potest: personae uero
Semper manent omnino confusionis expertes.
Horum custos mihi permanes dogmatum,

215.

Et sincerus quidem effector mandatorum,
Peritus autem omnis mysticae contemplationis,

C 2

Sem-

Ἄει προκόπτων, μήποτ' ἐκφυσώμενος,
 Μείζων ἐπανθήσει γὰρ ἔτως ἢ χάρις.
 Ὁ γὰρ, ὁ πικρὸς Μωϋσῆς ὁ τῷ Θεῷ

220.

Ἄνθρωπος, εἰκὼν τῷ κατ' ἀρετὴν βίῃ,
 Ὅπως ἅπασαν ἐκμαθῶν Αἰγυπτίων
 Σοφίαν τὰ πρῶτα, καὶ βαθεῖ πλάττω
 τραφεῖς,

Ἐκὼν Φυγὰς τε καὶ πένις ἐγίγνετο.
 Καὶ ταῖς ἐρήμοις τῆς ἐν Αἰγύπτῳ τρυφῆς

225.

Θῆσαν τράπεζαν ποιμένων ἠλλάξατο,
 Δόξης τυράννων προκρίνας σκληρὸν βίον,
 Ἔως τελείων ἄξιος θεαμάτων
 Κριθεῖς, μέγιστον ἀγγέλες μυθήσιον
 Εἶδεν Φανέντος ἐνπυγὶ Φλογὸς βάττε,

230.

Εἶτ' ἀξιώθεις καὶ Θεῷ πρῶτον τότε,
 Φωνῆς ἀκῆσαι, καὶ λαβῶν ἐξουσίαν,
 Λαὸν ζένοντα δάκλειον λύει ζυγόν,
 Ἄρχει τε παντὸς τῷ γένους, ψήφῳ Θεῷ.
 Λαβῶν τασσῶτον ὕψος, ἐκ ἐπαίρεται,

Ἄλλ'

Semper progrediens, nunquam inflatus.

Maior enim sic enitescet gratia.

Vides ne, ille fidelis Moses DEI

220.

Homo, exemplar secundum uirtutem uitae,
Quomodo, omnem ut didicit Aegyptiorum
Sapientiam prius, et inter regales opes edu-
catus est,

Sponte profugus et pauper factus sit,

Et in deserto Aegypti delicias

225.

Seruili mensa pastorum permutarit,
Deliciis regum anteponeus duram uitam,
Donec perfectarum dignus uisionum
Iudicatus, maximum angeli mysterium
Vidit, apparentis in igne ardentis rubi,

230.

Post dignus iudicatus, et DEI primum tunc

Vocem audire, et potentiam nactus,

Populo gementi seruile soluit iugum,

Et praestitit toti populo, decreto DEI.

Ad tantum fastigium euectus, non elato fit ani-
mo,

C 3

Sed

235.
 Ἄλλ' ἰσχυρόφωνον καὶ βραδύγλωσσόν
 τινα

Φησὶν ἑαυτὸν, ἀσθενῆ τ' εἶναι λέγει,
 ὡς ἀν' Ἰφρονῶν ταπεινὸν, ἰσχυρὸς
 μένη.

Τύττε Φύλαττε τῷ βίβ τὴν εἰκόνα,
 Μορφῶν σεαυτὸν τῷ τρόπῳ τῷ Μωσέως,

240.

Καὶ τὴν μάθησιν τῶν παρ' Ἑλλήσι λόγων,
 Ὡσπερ δικαστῆς ἔννομον ψῆφον φέρων,
 Ὑπηρετεῖσθαι τάξον, ὡς ἐς πρόπον,
 Τῇ τῶν ἀληθῶν δογμάτων παρρησία,
 Τῇ πανσόφῳ τε τῶν γεραφῶν θεω-
 ρία

245.

Καὶ γὰρ δίκαιον, τὴν σοφίαν τῷ πνεύματος,
 Ἄνωθεν ἔσαν, ἐκ θεῶ τ' ἀφικμένην,
 Δέσποιναν εἶναι τῆς κάτω παιδείσεως
 Ὡσπερ θεραπαίνης, μὴ μάτην φυσωμέ-
 νης,
 Ὑπηρετεῖν δὲ κοσμίως εἰδισμένης.

Τῇ

235.

Sed lingua haesitantem et tardiloquum quem-
piam

Vocat se, et impotentem se esse dicit,
Vt humiliter dum de se sentiret, magnus ma-
neret.

Huiusmodi uitae obserua imaginem,
Formans teipsum in mores Mosis,

240.

Et disciplinas studiorum gentilium,
Tanquam iudex iustam sententiam ferens,
Seruire statue, ut aequum est,
Verorum dogmatum libertati (loquendi) et
Sapientissimae scripturae sacrae contemplatio-
ni;

245.

Iustum enim est, sapientiam Spiritus
Desuper ortam, et ex DEO uenientem,
Dominam esse humanae eruditionis,
Veluti ancillae, non frustra fastu inani tumen-
tis,

Seruire autem modeste asuetae.

C 4

Diui-

250.

Τῇ τῷ Θεῷ γὰρ ἢ κάτω δουλεύτω.
 Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνο προσμαθεῖν μάλιξά σοι
 Προσῆκον· ἕκαστα βίβλος ἀσφαλῆς,
 Ἡ σεμνὸν ὄνομα τῆς γραφῆς κεντημένη.
 Εἰσὶν γὰρ, εἰσὶν ἐστὶ ὅτε ψευδώνυμοι

255.

Βίβλοι· τινὲς μὲν ἑμμεσοί, καὶ γείτονες
 (ὡς ἂν τις εἴποι) τῶν ἀληθείας λόγων·
 Αἱ δ' αὖν ὁδοὶ τε καὶ λίαν ἐπισφραγεῖς,
 Ὡς παράσημα καὶ νόθα νομίσματα,
 Ἀβασιλέως μὲν τὴν ἐπιγραφὴν φέρει,

260.

Κίβδιλα δ' ἐσὶ, ταῖς ὑλαῖς δολέμενα.
 Τῶν χάριν σοι τῶν θεοπνεύτων
 ἐξῶ
 Βίβλων ἐκάστην ὡς δ' ἂν εὐκρινῶς μά-
 ρης,
 Ταῖς τῆς παλαιᾶς πρώτα διαθήκης ἐξῶ.
 Ἡ πεντάτευχος τὴν κτίσιν, εἴτ' ἔξοδον,
 Λευιτικόν

250.

Diuinae enim sapientiae humana inseruiat,
 Veruntamen et illud addiscere maxime te
 Conuenit ; non omnis liber certus est,
 Qui uenerabile nomen scripturae possidet,
 Sunt enim, sunt saepe falso nomine

255.

Libri: quidam enim intermedii; et uicini
 (Vt ita loquar) ueritatis libris:
 Quidam uero rursus spurii et ualde periculosi,
 Tanquam adulterini et spurii nummi,
 Qui regis quidem inscriptionem gerunt,

260.

Adulterini uero, materia autem decipientes.
 Horum gratia tibi diuinitus, inspiratorum nar-
 rabo

Librorum unumquemque: ut autem, distincte
 cognoscas,

Veteris primum testamenti (libros) recensebo,
 Pentateuchus Genesin, deinde Exodum,

C 5

Leui-

265.

Λευιτικὸν δὲ τὴν μέσθην ἔχει βίβλον,
 Μεθ' ἣν αἰριθμὸς, εἶτα δευτερονόμιον.
 Τῆτοις Ἰησοῦν προστίθει, καὶ τὰς κριτάς,
 Ἐπειτα τὴν Ρῆθ, βασιλειῶν τε τέσσαρας
 βίβλους, παραλειπομένων δέ γε ζυνοσίδα.

270.

Ἐσθρας, ἐπ' αὐταῖς πρῶτος, εἶθ' ὁ δεύ-
 τερος,
 Ἐξῆς ριχιράς πέντε σοι βίβλους
 ἔρω,
 Στεφθέντος ἄθλοισι ποικίλων παιδῶν
 Ἰώβ,
 Ψαλμῶν τε βίβλον, ἐμμελὲς ψυχῆς
 ἄκος.
 Τρεῖς δ' αὖ Σολομῶντος τῆ σοφῆ,
 παρομιῆας,

275.

Ἐκκλησιασθὴν, ἄσμα τε τῶν ἁσμάτων.
 Ταύταις προφίτας προστίθει τὰς δώδεκα
 Ὠσηέ

265.

Leuiticum autem medium complectitur
librum,

Post quem Numeros, postea Deuteronomion.
Hisce Iosiam adde et Iudices,
Postea librum Ruth, et Regnorum quatuor
Libros, et Paraleipomenon binos.

270.

Esdras post illos primus, deinde secun-
dus.

Deinceps quinque uersibus scriptos libros tibi
narrabo,

Coronati certaminibus uariarum afflictionum
Iobi,

Psalmoreumque librum, gratum animae phar-
cum :

Tres rursus Salomonis sapientis ; Prouer-
bia,

275.

Ecclesiastem, et Canticum canticorum,
His prophetas appone duodecim :

Hoseam

Ἦσιν ἐ πρῶτον, εἴτ' Ἀμῶς τόν δεύτερον,
 Μιχαίαν, Ἰωὴλ, Ἀβδίαν, καί τόν τύπον
 Ἰωάνν αὐτῶ τῶ τριημέρῃ παῖδος.

280.

Ναὴμ μετ' αὐτῶς, Ἀββακὴμ, εἴτ' ἔννα-
 του

Σοφονίαν, Ἀγγαῖόν τε καὶ Ζαχαρίαν,
 Διώνυμόν τε ἄγγελον Μαλαχίαν.
 Μεθ' ἧς προφήτας μάνθανε τῶς τέσσαρας,
 Παρρησιασὴν τόν μέγαν Ἠσαΐαν,

285.

Ἰεζεμίαν τε συμπαθῆ, καὶ μυζικόν
 Ἰεζεκιήλ, ἔσχατον δὲ Δανιήλ,
 Τόν αὐτὸν ἔργοις καὶ λόγοις σοφώτατον.
 Τῶτοις προσευκέρνῃσι τὴν Ἐσθῆς τινές.
 Καινῆς διαθήκης ὄραμοι βίβλους λέγειν.

290.

Εὐαγγελιστῶς τέσσαρας δέχῃ μόνος,
 Ματθαῖον, εἴτα Μάρκον, ὃ Λουκᾶν τρί-
 του

Προσθεῖς,

Hoseam primum, deinde Amosum secundum,
Michaeam, Ioelem, Abdiam, et typum
Ionam illius triduanæ passionis.

280.

Post hos Nahumum, Habacucum, deinde no-
num

Sophoniam, Haggæumque et Zachariam,
Et binominem angelum Malachiam.

Post hos prophetas disce quatuor :

Libere loquentem magnum Esaiam,

285.

Ieremiamque condolentem, et mysticum

Ezechielem, ultimum uero Danielelem,

Et rebus et dictis sapientissimum.

His adiudicant Estheræ librum quidam.

Noui Testamenti libros tempus mihi iam re-
censendi.

290.

Euangelistas quatuor recipe solos,

Matthæum, deinde Marcum, cui Lucam ter-
tium

Adii-

Προσθίς, ἀγίζμει τὸν Ἰωάννην χροῖνω
 Τέταρτον, ἀλλὰ πρῶτον ὕφει δογμάτων,
 Βροντῆς γὰρ υἱὸν τῆτον εἰκότως καλῶ,

295.

Μέγιστον ἠχίσαντα τῷ Θεῷ λόγῳ.
 Δέχῃ δὲ βίβλον Λεκά καὶ τὴν δεύτερον,
 Τὴν τῶν καθολικῶν πράξεων ἀποσόλων.
 Τὸ σκεῦος ἐξῆς προστίθει τῆς ἐκλογῆς,
 Τὸν τῶν ἐθνῶν κήρυκα τὸν ἀπόστολον

300.

Παῦλον, σαφῶς γράψαντα ταῖς ἐκκλησίαις
 Ἐπιστολὰς δις ἑπτὰ, Ῥωμαίων μίαν,
 Ἡ ἡσὶ συνάπτειν πρὸς Κορινθίους δύο,
 Τὴν πρὸς Γαλάτας τε, καὶ τὴν πρὸς Ἐφε-
 σίους, μετ' ἡν
 Τοῖς ἐν Φιλίπποις, εἶτα τὴν γεγραμμένην

305.

Κολασσαεῦσι, Θεσσαλονικεῦσι δύο,
 Λύο Τιμοθέῳ, Τίτῳ τε καὶ Φιλήμονι
 Μίαν ἑκατέρῳ, καὶ πρὸς Ἐβραίους μίαν.
 Τινὲς δὲ Φασι τὴν πρὸς Ἐβραίους νό-
 ρον,
 Οὐκ ἔυ λέγοντες ἡ γνησία γὰρ ἡ χά-
 ρις.

Εἶεν .

Adiiciens, annumera Ioannem tempore
 Quartum, sed primum sublimitate dogmatum:
 Tonitruum enim filium hunc merito uoco,

295.

Maxime sonantem DEI uerbum.
 Recipe et Lucae librum illum secundum,
 Qui omnium Apostolorum gesta continet.
 Vas deinde adde illud electionis,
 Illum gentium praeconem Apostolum

300.

Paulum, sapienter scribentem ecclesiis
 Epistolas bis septem: ad Romanos unam,
 Cui oportet adiungere ad Corinthios duas,
 Et illam ad Galatas, et ad Ephesios: post
 quam

Illa ad Philipenses, deinde quae scripta est

305.

Ad Colossenses, ad Theffalonicenses duas,
 Duas ad Timotheum, ad Titum uero et Phi-
 lemonem

Vtrumque unam, et ad Hebraeos unam.

Quidam autem aiunt hanc ad Hebraeos spu-
 riam esse,

Non recte dicentes: genuina enim haec est
 gratia.

Quid

310.

Εἶεν τί λοιπὸν; καθολικῶν ἐπιστολῶν
 Τινὲς μὲν ἐπτά Φασιν, οἱ δὲ τρεῖς μόνως
 Χρῆναι δέχεσθαι, τὴν Γακάβη μίαν,
 Μίαν δὲ Πέτρως, τὴν τ' Ἰωάννης μίαν.
 Τινὲς δὲ τὰς τρεῖς καὶ πρὸς αὐταῖς τὰς δύο

315.

Πέτρως δέχονται, τὴν Ἰεῦδα δ' ἐβδόμην.
 Τὴν δ' ἀποκάλυψιν τὴν Ἰωάννης πάλιν
 Τινὲς μὲν ἐγκρίνουσιν, οἱ πλείους δὲ γε
 Νόθον λέγουσιν. ἕτος ἀψευδέστατος
 Κανὼν αὖ εἶη τῶν Θεοπνεύστων γραφῶν,

320.

Αἶς εἰ σὺ πεισθῆς, ἐκφύγης κόσμῳ πά-
 γας,

Ματαιότητα δ' ἐλπίδων ρίψεις κάτω.
 Πλῆστον δὲ τὸν φεύγοντα δαφιλεῖ χερὶ
 Σπείραις πένησιν, ἀσφαλὲς μένων θέρος.
 Ἐν ἔρανοῖς γὰρ τὸ σπαρὲν θησαυρεῖς.
 (Χριστῷ δ' ἔποιο τῷ σοφῷ θεῷ λόγῳ.)

325.

Ω τρισμακάριστος, ὦ τρισόλβιος σὺ γέ,
 Πολλοῖς γέγερσι καὶ νέοις ἀσῆς φα-
 νεῖς.

Λάμπει

310.

Quid restat igitur? e catholicis epistolis
 Quidam septem dicunt, alii uero tres solas
 Debere recipi, Iacobi unam,
 Vnam Petri, Ioannis unam.
 Quidam uero tres, et praeter illas, duas

315.

Petri recipiunt, et Iudae septimam.
 Apocalypsin autem Ioannis rursus
 Quidam approbant, plurimi autem
 Spuriam esse dicunt. Hic uerissimus
 Canon est inspiratarum scripturarum,

320.

Quibus si obtemperaueris, effugies mundi
 laqueos,
 Vanitatem autem spei proiicies humi.
 Diuitias uero fluxas larga manu
 Seres pauperibus, tutam expectans messem.
 In coelis enim satum instar thesauri reponis.
 (Christum uero sequere sapiens illud DEI uer-
 bum)

325.

O ter beatus terque tu felicissimus!
 Multis senibus et iuuenibus (ut) stella splen-
 dens.

D

Lucet

Λάμπει γὰρ ἄσρων μαῖλλον εὐσεβῆς βίος.
Καὶ σε προφητῶν, μαρτύρων, ἀποσό-
λων

Χορὸς περιζᾶς, ὥσπερ οἰκεῖον μέλος,

330.

Στέφει προπέμπων ἐπινίκιον κρότον.

Τρυγῶν δ' ἄπαυσον δόξαν, ἡσθήσῃ
τότε

Μέσος χορεύων ἀγγέλων σεφιδό-
ρος.

333.

Ἐρῶσο, καὶ μέμνησο τῶν γεγραμμένων.

Τὴν σεμνότητος ἀγνείας τ' ἀσκήσεως
Ἐμφυχον εἰκόνα, πίστεώς τε σφραγίδα,
Ὀλυμπιάδα πρόσσειπε τὴν θεῖαν. (τείν.)

Ἦν ἐθέλισθα Σέλευκε μαθεῖν τὸν ἀριθμὸν
ιάμβων,

Τρεῖς ἑκατοντάδας ἴσθι, τόσας δεκάδας,
μονάδας τρεῖς.

Αἰεὶ γὰρ σε, τέκος, τριάδας Φίλον ἔυχομαι
εἶναι.

Lucer

EPISTOLA AD SELEVCVM. 45

Lucet enim stellis magis pia uita,
Et te prophetarum, martyrum, et apostolo-
rum

Chorus cingens, ueluti suum membrum,

330.

Coronabit, prosequens uictrici plausu,
Carpens autem sempiternam gloriam, gaude-
bis tunc,

Mediusque choros duces inter angelos coro-
nam gestans.

333.

Vale, et memor sis horum scriptorum.

Grauitatis, castitatis, et industriae
Imaginem uiuam, et fidei sigillum,
Olympiadem saluta, materteram tuam.

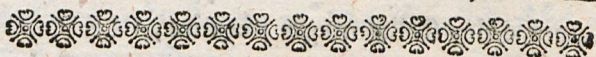
Si cupis, SELEVCE, scire numerum iam-
borum,

Tres centurias esse scito, totidem decadas,
unitates tres.

Semper te, fili, Trinitatis amicum opto
esse.

D 2

IACOBI

IACOBI BILLII (IACOBVS DE BILLY,
doctissimus S. Michaelis in Eremo Ab-
bas, mortuus a. MDLXXXI. Parisiis,
annos XXXVIII natus,) PRVNAEI Notae
in AMPHILOCHII Epistolam ad SELEV
CVM, quas alleuit GREGORII theologi
Iambico III.

ARGVMENTVM.

ET si hoc carmen AMPHILOCHIO Iconii
Episcopo tribuitur, ipsa tamen phrasis
GREGORII cothurnum plane respicit: ut
etiam in Graeco codice quidam uerbis Grae-
cis annotauit. Nam quod aliorum nomine
ad quosdam scribat, nemini mirum id uideri
debet, cum in heroicis carminibus id aliquo-
ties usurparit. In hac porro epistola SELEV
CVM, probae indolis iuuenem, primo admo-
net, ut DEI metum atque amorem in animo
infixum habeat, ac morum probitati, quae
iuuenibus aequae ac senibus multo maiori,
quam opes ullae, ornamento est, obnoxio
animo studeat. Deinde ut animum bonis ar-
tibus et disciplinis expolire curet, omnis ge-
neris scriptores euoluendo; sic tamen, ut se-
lectis iis et decerptis, quae aliquam ei utili-
tatem

tatem allatura sint, ea fugiat, quae cum detrimento et pernicie coniuncta sunt. Maxime autem illud praecipit, ut improborum societatem et consuetudinem fugiat. Tum uero, ut theatra, et pugnas eas, quae cum feris ineuntur, et ludos equestres, tanquam pestiferos et exitiosos, detestetur, eundem monet. Demum ei auctor est, ut, postquam externis disciplinis, quantum sat sit, temporis dederit, iam ad sacrarum litterarum studium totum se conferat: cumque in eis magnos profectus fecerit, non propterea insolenter se efferat, sed cum Mose animi submissionem colat. Ad extremum, ne ille nothos et adulterinos libros pro ueris et genuinis sumens, in fraudem incidat, qui libri pro germanis et canonicis habendi sint, ostendit.

u. 34. *Bonisque disciplinis expoli*, σμῆχε. Quo uocabulo hoc significat, humanum animum uelut rubiginem quandam in ortu contraxisse, quae postea bonis artibus et disciplinis eximenda sit. Huius uerbi uim non satis expressit LEVNC. cum uertit: *Diligenter optimis disciplinis incumbito.*

u. 74. *Obtegant labe suas.* Malis suis caliginem offundant, eorumque conspectum eripiant. In Card. SIRLETI libro uitiose legitur ἐπισκοπεῖν; quemadmodum etiam ali-

quanto post u. 84. τέκνον ἔχῃσι, pro τέχνην ἔχῃσι. et u. 92. συγκατακλώνες; pro συγκατακλώντες.

u. 98. *Aenigma luxus, ac gryphus libidinum.* Hoc dicit ob impuros istos et petulantes scurras, qui, cum uirilem formam gerant, de industria tamen seip̄sos effoemiant.

u. 103. *Quibus ampla.* Pro γέμισιν, lego νέμισιν ut etiam paulo post u. 108. pro ἀτομίας repono uerbum ἀκομψίας. nam alioqui, ut in unica duntaxat littera mutatio consisteret, ἀτοπίας legendum putarem.

u. 113. *Oculos ut ipse uirgines.* κόρας παρθένας. Ad illud alludere uidetur, quod orator quidam, ut est apud PLVTARCHVM, de homine insigniter impudenti dicebat, eum non κόρας, sed πόρνας in oculis habere. Ambiguum quippe nomen est κόρη, nam et uirginem significat, et pupillam oculi.

u. 124. *Ac si ferarum.* In Graeco non post Φύγη, ut in eo libro, quo usus sum, sed post θήρας interpungendum est, legendumque ζένσιν, non ζενδσιν. In uersu sequenti παιχθέντες, non πεχθέντες. Leuncl. interpunctionis uitium non agnoscens, θήρας cum ζένσιν iungit, uertitque ferarum causa ingemiscunt.

u. 149. *Sepulchra cursu concita.* Per sepulchra feras illas intelligit, quae miseros illos in uentrem condiderunt, iisque tumuli loco sunt. Id quod si Germanus interpres animaduertisset, non ante hanc uocem *currentia*, de suo, quasi, addidisset.

u. 210. *Confusa nec enim.* Ad uerbum. *Copulatur enim Trinitas absque confusione, quemadmodum unitas sine ulla sectione disiungitur.*

u. 225. *Pastoris inopem.* Ήσσα τράπεζα, idem est, quod μισθωτή, mercenaria.

Monades tres. Quatuor tamen, nisi fallor, numerauit.

FRANCISCI COMBEFISII Notae in Epi-
stolam AMPHILOCHII ad
SELEVCVM.

(Edidit, quae sub AMPHILOCHII no-
mine exstant, una cum METHODII Pata-
rensis et ANDREAE Cretensis Scriptionibus
gr. et lat. COMBEFISIVS Paris.
MDCXXXIII. fol.)*

Inclinat BILLIVS ut carmen hoc non tam
AMPHILOCHII sit, quam GREGORII NAZIAN-
ZENI, AMPHILOCHII nomine, uelut eius
cothurnum plane sapiat: quae fuit coniectura
antiquarii, quo est usus, his uerbis: καὶ τὰυ-
τα δοκεῖ μοι τῷ Θεολόγῳ τυγχάνειν Φρενὸς,
ὡς παρὰ Ἀμφιλοχίῃ γραφέντα: *uidentur*
a Theologi mente profecta, tanquam sub AMPHI-
LOCHII nomine scripta: nimirum, qua ratione
idem ad NICOBVLVM ex NICOBVLI filii persona
scribit, addita ad eundem responsione: et alia
quaedam ad VITALIANVM parentem ἀσρογον.
Sunt

* Natus FRANC. COMBEFISIVS Marmandae in
Vasconia a. MDCV. obiit diem supremum Lutetiae
a. MDCLXXXVIII. Dominicanus, graece doctissimus,
non ita latine, de graecis Patribus insigniter promeritus.

Sunt nibilo minus haec leuiora, quam ut fidem codicum, uendicantium AMPHILOCHIO nostro, eleuent. Primum enim minus quadrant hic posita de libris canonicis cum iis, quae habet Theologus, carmine de iisdem p. 98. edit. Parisiensis, ubi absolute pronunciat de Pauli Epistolis, et septem Catholicis, nulla mentione libri Esther aut Apocalypsis. Tum quia uidentur hi iambi non ita accedere ad cothurnum Gregorianum, potiusque referre facilem AMPHILOCHII uenam, ac non nihil licentius decurrere, et stilo orationi solutae propinquiore: quem non male expressit interpres quo sumus usi. Item, quid uetat, ut Theologo aequalis, isque ipse omni scientiarum genere excultus, ac plane uir ἐλλογιμώτατος, etiam metro SELEVCVM instituerit, ad quem prosa semel et iterum scripsisse, dogmatica probant quae eius producimur fragmenta. Nec est simile in aliis allatis, in quibus statim palam est assumpta persona. Etiam BALSAMON habet ut AMPHILOCHII p. 1080. edit. Paris. passimque DAMASCENVS elementis Eminent. RVPIFVCALDII. Isque nobis genuinus auctor fuerit. Fuit porro SELEVCVS iste nobilis adolescens, quem in aliis dictum habemus, Τραιανῶς στρατηλάτης ἑγγονον, *filium Traiani ducis militum,*

seu *praetoris*: eoque non immerito, $\epsilon\upsilon\gamma\epsilon\nu\delta\varsigma$ $\rho\acute{\iota}\zeta\eta\varsigma$ $\kappa\lambda\acute{\alpha}\delta\omicron\nu$, ut u. 2. etiam referendo proximos parentes, et non tantum antiquum illud Seleucidarum regium nomen, quo suam tandem SELEVCVS noster uidetur referre originem: etsi non perinde certum habeam. Liberiores interpretis commentarios, pauculis assumtis, seu etiam a nobis allatis, ne prolixitate, quam perspicuitas litterae non requirat, sine taedio castigabimus.

u. 2. *Ranum Seleucum*. Trita metaphora, etiam sacris scriptoribus, et scripturae sacrae, Apocal. XXII. 16. η $\rho\acute{\iota}\zeta\alpha$ $\kappa\alpha\iota$ $\gamma\epsilon\nu\omicron\varsigma$ $\Delta\alpha\beta\acute{\iota}\delta$. Nonnulla uero rami gloria, radicis ingenuitas, de quo AMBROSIVS in I. Lucae: quanquam uix aliqua, nisi et ipse ramus auitae illi ingenuitati respondeat:

*Nam genus et proavos et quae non fecimus
ipsi,
Vix ea nostra puto.*

OID. I. XIII. Metam. 140. Vnde HIERONYMVS ad DEMETRIADEM irridet rhetores, *Quorum disciplina sit, ab auis atque atavis, et omni retro nobilitate ornare, quem laudent: ut ramorum sterilitatem, radix foecunda compenset; et quod in fructu non teneas, mireris in trunco.*

u. 3.

u. 3. *Gaudere.* In Graeco ἀντανάκλασις, seu potius ἀναφορά elegantior: χαίρειν δὲ καὶ αὐτὸς, nam τὸ χαίρειν utrumque et saluere et ualere et laetari significat: quam uerbi amplitudinem uix satis possumus exprimere. Est ergo uelut dicat: *Et ego auere, et felicem laetari uita tua cupio, etc.* Interpretes GREGORII non exprimit τὸ μέγα Φρονεῖν liberiori sua paraphrasi, ob quam, etsi elegantior, minus placuit. Fuerit ergo: *Meque doctrina et moribus tuis magnifice efferrè uelim: seu, is gloriari.*

u. 14. *Hi proprie sunt nostri.* Nempe thesauri et diuitiae. LVCILIUS apud SENECAM epistola VIII.

Non est tuum, fortuna quod fecit tuum.

u. 15. *Fallunt.* παίξει πλανῶντα. Quasi illusione illudunt, hoc est, illusione et decipiendo, in illum morbum et auaritiam coniciunt, coniectisque fucum faciunt.

u. 33. *Has ergo germanas.* γνήσιον πλῆτον. Sunt in eam sententiam BIAN TIS apud DIOGENEM LAERTIVM, et CICERONEM paradoxo I apophthegmata. In quam etiam IOANNES CHRYSOSTOMVS cum aliis locis, tum I. Tim. IV. homilia 11.

u. 34. *Orna artibus.* Nempe, te ipsum; seu

seu, animum tuum. BILLIUS: *Bonisque disciplinis expoli*: ut significetur humanus animus, ceu quadam rubigine ab ortu contracta, fordidus, iis depurgandus et exornandus. Affinia docet BASILIUS MAGNUS oratione ad iuuenes, quomodo possint proficere ex libris gentilium. GREGORIUS, carmine ad CHRISTVM, post silentium, etc.

u. 48. *Nam mens celer*, ὠκύπτερος νῆς. Ratio promptae fugae, deprehenso uitio; celeritas animi, seu pernicies, tum ut auolet, si uelit; tum, ut si negligat, uelut affectu conuolet, et addicatur, ac consuetudinis glutine detinente, congenitae celeritatis pennas, depresso arbitrio grauiusque laeso, faciat inutiles.

u. 68. *Tanquam pecudes languidae*, βοσκήματα. Oves maxime, de quibus COLV MELLA I. VII. c. 5. HIERONYMVS etiam I. III. Comment. in epistolam ad Gal. Iuxta uulgare prouerbium: *Vnius pecudis scabies totum commaculat gregem*, παρατρεϊβόμενοι, sese affricantes: optime exprimit, sic enim scabies in ouibus serpit; cuius affricatio haec, pruritu sollicitante, primum indicium.

u. 78. *Cantus theatrorum*. Vix fuerit aliud quod Patres seuerius perstringant, ut uere minus Christianum est, desiderare in thea-

theatris, et plenum periculo, quod ipse SENECA reprehendit Epistola VII. Videndus TERTULLIANVS libro de Spectaculis. CHRYSOSTOMVS, praesertim homilia de Dauide, ipsius exordio, quod idem affixum est encomio Abrahæ, quod habent regii plures codices, sed stilo dispari a dicto exordio et capite. Dabimus forte, cum aliis qua γυμνάσις qua ἐπιγγραφομένοις Chrysostomi nondum editis, aut altera tantum lingua, modo DEVS proposito coeptisque adspirauerit. Potest etiam uideri LACTANTIUS lib. VI. c. 20.

u. 92. *Flexuque membrorum*, μελῶν λογισμοῖς. Sic etiam fere BILLIUS; uidetur tamen minus aptum, erit potius τὸ μελῶν, referendum ad illud ultimum Φύσιν. *Velut, mentis proposito, malis cogitationibus*, distorquentes naturam membrorum, seu conuertentes in sequiorem usum et innaturalem; quemadmodum ad Rom. I. 26. Paulus queritur.

u. 113. *Et ripulum ne pollue*, κόρας παρθένης. Fortassis allusione ad falsum illud DIOGENIS apud LAERTIUM lib. VI. qui Didymoni moeche, puellae cuiusdam oculos curanti, dicebat: ὄρα μὴ τὸν ὀφθαλμὸν τῆς παρ-

παρθένης ἰατρεύων, τὴν κόρην φθείρης, pu-
pulum seu puellam corrupas : uoce ad u-
trumque ambigua. Vel potius respicit uer-
ba dominica : *Qui uiderit mulierem ad con-
cupiscendum eam, iam etc. Matth. V. 28.* Vix
certe occurrerint in AMPHILOCHIO nostro
aliae, quam sacrae allusiones; quanquam HIE-
RONYMVS etiam secularem scientiam in eo
miratus sit epistola ad MAGNUM. Affert BIL-
LIVS aliud scitum ex PLVTARCHO, quo respice-
re potuit. Plura ZEHNERVS de his omnibus
spectaculis et ludis, malisque inde orienti-
bus, nec lectu indigna, quae non exscribi-
mus.

u. 162. *Praestigiatores.* Extat lex ult.
Cod. de maleficis et Mathematicis, qua VA-
LENTINIANVS, THEODOSIVS, et ARCADIVS in
id genus hominum, qui inter agitandum dia-
bolicis praestigiis uterentur, poena capitis
animaduertendum statuissent. Cogebat in
haec praecipitia, gloriae sacra fames, et quod
agitatione uictores uulgi plausu exciperentur,
aliasque consequerentur honoris praerogati-
uas, publicis interdum marmoribus incisis
praeconiis, quorum exemplar habet GVILIEL-
MVS PHILANDER in noua VITRVVII edit. l. V.
c. 3. ac etiam statuis nonnunquam positis; ut
uide-

uidetur colligi ex LVCIANO in *Nigrino*, ubi is, theatris et Circo, τὰς τῶν ἀμαρτηλατῶν εἰκόνας, *agitatorum imagines*, coniunxit.

u. 199. *Hoc arduum*, λεπτόν, *subtile*, ut melius BILLIUS. Quod uero additur, εὐσεβὲς μυσῆριον, non refert illud I. *Tim.* III. 16. *Magnium manifeste pietatis sacramentum*: cum ibi περὶ οἰκονομίας sit fermo: hic autem περὶ Θεολογίας, ibi agatur de incarnatione, hic de Trinitate, quae et ipsa εὐσεβὲς μυσῆριον: uelut uera pietate colendum credendumque. Vnde minus apte locus ille fuerat margini adscriptus. Porro ostendunt tum hic posita, tum ex regio codice, ad BASILII *catechesin* addita, fragmentum ex epistola ad SELEVCVM, quod damus ex iisdem Christianissimi cemeliis, quam fuerit auctor accuratus in Theologia.

u. 206. *Personarum miscet hypostases*, προσώπων συγγέων ὑπόστασιν. Potius, hypostasin, seu substantiam. Erat enim ille SA BELLII error, ut essent πρόσωπα et personae sine re; una autem hypostasis et subsistentia. Qua etiam ratione quondam Graecis suspectum fuit τὸ πρόσωπον, et persona, donec explicato, quid Latini ea uoce intelligerent, agente

agente ATHANASIO, pax firmata est. Non male
BILLIVS: *Personam in unam contrahens*: etc.

u. 225. *Mensamque seruilem*, *Ἰῆσαν*,
uelut mercenariam: a *Ἰῆς*, quod est famulus,
mercede seruiens: in quam uocem plura STE
PHANVS in appendice. (v. EVRIP. *Alcestidis*
prologo.)

u. 254. *Falso nominati libri*. Plura hae-
retici iam olim supposuerunt, quo bellis in-
scriptionibus fucum legentibus facerent: in
quos ipse AMPHILOCHIVS egregie pronunciat,
relatus in VII Synodo: pluribus etiam LEON
TIVS NEAPOLEOS Cypri Episcopus orat. in me-
diam Pentecosten, quam ex Regio codice
daturi sumus.

u. 261. *Diuinitus inspiratos*. Sunt etiam
alii de quibus uidendus CANVS noster lib. II.
de locis Theologicis, aliique in prooemiis
biblicis.

u. 282. *Et Angelum binominem Malachiam*.
Alludit ad nomen Angeli, quod soli LXX
reddiderunt, teste HIERONYMO, retinentibus
aliis nomen proprium, ubi in Hebraeo est
מלאכי, *Malach. I. 1.* in quo nihil auctor
fauet ORIGENI, aliisque uolentibus, uerum Ange-

Angelum Malachiam in carne assumpta, de qua re CORNELIVS A LAPIDE etc.

u. 297. *Qui cuncta Apostolorum gesta.*
 τὴν τῶν καθολικῶν πράξεων. Potius. *Qui*
uniuersim ab Apostolis gesta: uelut in commu-
 ni et communiter, cum nimirum accepto
 Spiritu sancto coeperunt Hierosolymis praedi-
 cationi insistere. Postmodum enim digredi-
 tur ad sola fere gesta PAVLLI: nec nisi ad bien-
 nium eiusdem commorantis Romae peruenit.
 Minus etiam exprimit BILLIVS, *Apostolorum*
gesta qui fusa canit. Haec nobis satis,
 qui ueterum dare maluimus,
 quam nostra.

CUNRADI nostri RITTERSHVSI notas, AMPHILOCHII
 ad SELEVCVM epistolam, pro iunioribus, illustrantes,
 b. D. I. A. FABRICIO non uisas. edidit NICOLAUS
 RITTERSHVSIUS *Altorphi* A. MDCXXXIII
 in Octauo p. 109.

Ε

Γενυογίς

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

περὶ τῶν γνησίων βιβλίων
τῆς Θεοπνεύστῃ
γραφῆς

Θεοῖς ἐν λογίοισιν αἰεὶ γλώσση τε νόω
τε

ερωφᾶσθ'. ὁ γὰρ ἔδωκε Θεός, καμάτων
τόδ' ἀεθλον,

καί τι κρυπτόν ἰδεῖν ὀλίγον Φάος, ἢ, τὸ δ'
ἀριζον,

νύττεσθαι καθαρῶο Θεῷ μεγάλῃσιν ἐφετ-
μαῖς,

ἢ τρίτατον χθονίων ἀπάγει Φρένα ταῖςδε
μερίμναις.

Ὅφρα δὲ μὴ ζείνησι νόον κλέπτοιο
βίβλοισι

(πολλὰ γὰρ τελέθουσι παρῆγγραπτοι κα-
κότιτος)

δέχυσσο τοῦτου ἐμεῖο τὸν ἔγκριτον, ὦ Φίλ',
ἀριθμόν.

Ἰσορικαί

GREGORII NAZIANZENI (a)

Carmen XXXIII (b)

de genuinis (c) diuinarum Scripturarum
libris.*Conuersio latina*

D. IO. BALD. BERNHOLDI

*additis Scholiis.***O**Racis lingua in sanctis (d) ac mente (e)
frequenteruerfare : ecce DEVS statuit pretium ipse la-
bori :arcanae ut uideas lucis paullum , aut , quod
amarim ,compungere DEI mandatis pectore ma-
gnis ,aut mente eiicias terrenas denique cu-
ras.Neue peregrini fallant tua sensa li-
belli ,multi etenim inscripti sunt falso nomine
libri ,accipe legitimum numerum , quem computo
AMICE.

E 2

Bis

Ἰσορικαὶ μὲν ἔασι βίβλοι δωκαίδεκα
 πᾶσαι

τῆς ἀρχαιοτέρας ἑβραϊκῆς σοφίης·
 πρῶτη Γένεσις· εἶτ' ἐξοδος, Λευιτικόν
 τε·

ἔπειτ' Ἀριθμοί· εἶτα Δεύτερος νόμος.

ἔπειτ' Ἰησοῦς, καὶ Κεῖται· Ρούθ οὐδόη.

ἢ δ' ἐνάτηδεκάτη τε βίβλοι, πράξεις Βασι-
 λῆων,

καὶ Παραλειπόμενα· ἔσχατον Ἑσθέρην
 ἔχεις·

Αἱ δὲ ἑξήκοντα πέντε ὧν πρῶτός γ' Ἰώβ·
 ἔπειτα Δαυίδ. εἶτα τρεῖς Σολομώντειαι,
 ἐκκλησιαστικῆς, ἄσμα, καὶ παροιμίαι.

Καὶ πένθ' ὁμοίως πνεύματος προφητικῆς·
 μίαν μὲν εἰσιν ἐς γραφὴν οἱ δώδεκα·

Ὡσηὲ, καὶ Ἀμώς, καὶ Μιχαίας ὁ τρί-
 τος,

ἔπειτ' Ἰωήλ, εἶτ' Ἰωνᾶς, Ἀβδίας,

Ναούμ τε, Ἀββακούμ τε, καὶ Σοφο-
 νίας,

Ἀγγαῖος, εἶτα Ζαχαρίας, Μαλα-
 χίας.

Μία

Bis feni historici sunt omnes, inspice,
libri,

Hebraei ueteres quos sapienter habent.

Prima patet Genesis, post Exodus; hinc sacra
Leui,

dein Numeri, Legesque sunt Mosis nouae:

a Iosua, sunt Iudices, Ruthae et liber:

res Regum gestae nonus decimusque libel-
lus,

cum Paralipomenis: ultimus Esra duplex.

(f)

Sunt quinque metrici: prior Iobi liber,

Dauidis alter; hinc Solomonius triplex,

Ecclesiastes, Canticum, Prouerbia.

Sunt quinque rursus spiritus prophetici:

Volumen unum dixeris duodecim,

Hoseam, Amosum, et tertium Micham gra-
uem,

Ioelem ab hoc, Ionamque et Abdiam pium,

Nachumum, et Habbacuk, Chusi que filium,

(g)

Haggaeum, Sachariam, et uocatum ab Ange-

lo. (b)

64 GREGORII NAZIANZENI

Μία μὲν οἶδε· δευτέρα δ' Ἡσαΐας,
 ἔπειτ' ὁ κληθεὶς Ἰεζεμίας ἐκ βρέφους,
 εἶτ' Ἰεζεκιηλ, καὶ Δανιήλου χάρις.

Ἀρχαίας μὲν ἔθικα δύο καὶ εἴκοσι βίβ-
 λους,

τοῖς τῶν ἑβραίων γράμμασιν ἀντιθέ-
 τους.

Ἦδη δ' ἀριθμοὶ καὶ νέε μνηστῆριον
 Ματθαῖος μὲν ἔγραψεν ἑβραίοις θάματα
 Χριστοῦ·

Μάρκος δ' Ἰταλίη· Λουκᾶς ἀχαϊάδι
 πᾶσι δ' Ἰωάννης, κήρυξ μέγας, οὐρανο-
 φοίτης·

ἔπειτα πράξεις τῶν σοφῶν ἀποστό-
 λων.

δέκα δὲ παύλα τέσσαρες τ' ἐπιστολαί.
 ἑπτὰ δὲ καθολικαί· ὧν Ἰακώβου
 μία,

δύο δὲ πέτρα, τρεῖς δ' Ἰωάννης πάλιν
 Ἰούδα δ' ἐστὶν ἑβδόμη· πάσας
 ἔχεις.

εἰ τι δὲ τρίτων ἐκτός, οὐκ ἐν γνη-
 σίοις.

Volu-

Volumen id prius, sed est et alterum:
 Amozides, (*i*) et iam puer probabilis, (*k*)
 Ezechiel, plenusque Daniel DEO.

Bis fenos posui ueteres ex ordine
 libros:

Hebraeis totidem sunt elementa li-
 bris. (*l*)

Iam Foederis cunctos dabo Noui libros:
 Matthaeus CHRISTI miracula scripsit he-
 braeis; (*m*)

Italiae Marcus, Lucius (*n*) Helladi adest;
 Cunctis Ioannes, transcendens aethera praeco.

Sequuntur Actus iam DVODECIMVIRVM:
 (*o*)

Apostolis (*p*) bis septem erunt Epistolae,
 Septem datae omnibus: (*q*) Iacobi erit
 prior,

Petri duas, sed tres Ioannicas puta,
 Cum septima Iudae. Libros habes (*r*) sa-
 cros.

Qui praeter hos (*s*) iactantur, haut credas
 sacros.

E 4

(*a*) GRE

(a) GREGORII NAZIANZENI, qui unus post IOANNEM apostolum τῆ θεολόγῃ μακτari elogio meruit, uitam ipsemet carmine I uersibus senariis scite perscripsit, enarratamque nouimus a L. E. DV PIN, a C. E. VVEISSMANNO H. E. N. T. p. 261., a VV. CAVIO, a POPE ELOVNT, ab aliis. Varia olim et nunc experiri aliorum de sese iudicia debuit: V. GOTL. STOLLIVS ad D. C. A. HEV MANNI Conspectum reip. litt. p. 98.

(b) Carmen XXXIII.) Quod eo adscripsimus, ut cum AMPHILOCHIO comparari, et de BILLIANA crisi rectius existimari queat. Mirus erat pangendorum carminum artifex GREGORIUS noster: quorum sylloge tomum secundum operum constituit. Ceterum, ex constitutione pedum, carmen istud non est simplex, seu μονόκωλον, uerum multiplex, siue πολύκωλον. Fecit poeta nobilis heroicos, elegiacos, iambicos senarios, deditque permistos. Verbum uerbo, uersui

uerfui uerfum, respondere, ὡς ἐΦικτόν,
 ftuduimus.

(c) de genuinis) Lege apostolicum
 Canonem LXXXV una cum scholiis no-
 ftris, ed. a. MDCCXXXIII. 8uo.

(d) Oraculis in sanctis) Eleganter
 Θεῖα τὰ λόγια Poeta dixit τὰ λόγια τῆ
 Θεῖ· Rom. III, 2. Nil curamus oracula
 gentium, de quibus praeter ceteros ANTO-
 NIVS DALENIVS. Lege ARISTOPHA-
 NEM in Pluto, ubi u. 8. 9. 10. Cario:

- - τῷ δὲ Λοξία,
 ὅς Θεσπιωδεῖ ἐκ χρυσιλάτου,
 μέμψιν δικαίαν μέμφομαι.

h. e.

*Sane, flexiloquo Apollini, qui ex aureo Tripode
 uaticinatur, iusta indignatione succenseo.*

(e) lingua ac mente) Psalm. I, 1. 2.
 Quamquam Θεολογία notat sermonem de
 DEO, connotat tamen ueram mentis col-

E 5 lustra-

lustrationem ac genuinam diuinarum rerum ideam.

(f) Esra duplex) Graeci, cum Hebraeis, Nehemiae librum appellitant Esrae secundum.

(g) Chusi filium) Sophoniam. צפניה

(h) uocatum ab Angelo) Malachiam.

(i) Amozides) Iesaias בן אמוץ

Vide HIERONYMVM.

(k) Iam puer probabilis) Ieremias, c. 1: 5. Non ideo immunis a peccato conato, quod Originale, post AVGVSTINI potissimum aetatem, dicimus. Praeclare Hipponensium praesul: *ne tibi subripiat esse credendum, ullam prorsus animam, nisi VNIVS MEDIATORIS, non ex Adam trahere originale peccatum, generatione deuinctum, regeneratione soluendum*; epistola ad OPTATVM MILEVITANVM, p. 15. edit. Viennef. a. MDCCXXXII ubi mirabar notam GODEFRIDI Abbatis Gottvvicensis istam: excipit haud dubie AVGVSTINVS animam

S. Vir-

S. Virginis MARIAE -- -- Neque enim AVGVSTINIANA haec est exceptio, neque Claraeuallensis Abbatis S. BERNHARDI calculo probata.

(l) Hebraeis totidem sunt elementa libris.) de modo numerandi libros V. T. XXII, iuxta numerum litterarum hebraici Alphabeti, legatur SIXTVS Senensis, biblioth. sanctae libro I. p. 3.

(m) Scripsit hebraeis) Videtur, ex ueteri traditione PAPIAE Hierapolitani, putasse, per MATTHAEVUM ebraice euangelium fuisse conscriptum; nec alienus fuisse, ab opinione admodum uana, latine MARCVUM scripsisse.

(n) Lucius) Lucas, qui forte sic appellatur Rom. I. 6. 21. iudice MATTHAEO HILLERO in Onomastico Sacro; dissentiente H. GROTIIO aduersus ORIGENEM, prolegomenis in Lucam.

(o) XIIIVIRVM) Duodecimuiros, metri causa, dico Apostolos. Sunt enim οἱ δώδεκα. Matth. X. 2.

(p) Apo-

(p) Apostoli PAVLLI quatuordecim numerant epistolas, qui scriptam ad Hebraeos, iure quodam suo, ipsi uindicant.

(q) Datae omnibus) καθολικαί Lege BROCHMANDI commentarium in epist. IACOBI, prolegomenor. Sect. 3. et IS. CASAVBONI notas in epistolam GREGORII NYSSENI ad Eustathiam et Ambrosiam et Basilissam, p. 47. ed. Hanou. MDCVII. 8vo.

(r) Libros habes) Excepta IOANNIS Apocalypsi. Lege b. BAIERI Theolog. historic. p. 56. et LEONA. TVVELSH uindicias apocalypsi. p. 387. sqq. in Curis Philol. et Criticis b. I. C. VVOLFII.

(s) praeter hos iactantur.) Legendus D. I. A. FABRICII τοῦ μακαρίου Codex pseudepigraphus V. T. et Codex apocryphus N. T. et D. MICH. VVALTHER in Officina Biblica.

Ad

Ad GREGORII TOY ΘΕΟΛΟΓΟΥ
Carmen, de legendis libris V.
et N. T.

Scholion THEODORI BALSAMONIS
(Exstat in vv. BEVEREGII Synodico,
Tom. II. p. 179.)

Ἴνα δὲ μὴ ἀλλοτριῖαις τὸν νῦν ἀπατᾶ βί-
βλοισ, πολλὰ γὰρ εἰσι ψευδῶς γεγραμ-
μένα, δέχεσθαι τῶτον ἐμᾶ τὸν δεδοκιμασμέ-
νον, ὦ φίλε, ἀριθμόν. Ἰσορίας μὲν περιέ-
χουσαι βίβλοι δώδεκά εἰσι, τῆς παλαιᾶς
διλονότι γραφῆς· καὶ αἱ βίβλοι τῶν βασι-
λειῶν, εἰ τέσσαρες εἰσιν, ἀλλ' εἰς δύο πα-
ραλαμβάνονται καὶ ἀριθμῶνται· καὶ αἱ
δώδεκα βίβλοι τῶν ἀπικριθμένων προφη-
τῶν, μία, φησὶ, λογίζονται· τέσσαρες δὲ
αἱ τῶν ἄλλων προφητῶν, ἐκάστη μία λογι-
ζομένη· τῆς μὲντοι ἀρχαίας ἦτοι τῆς πα-
λαιᾶς γραφῆς ἔγραψε βίβλος κβ', τοῖς τῶν
ἐβραίων

ἑβραίων γράμμασιν ἀντιθέτως ἡγουν ἰσοθέ-
 τος καὶ ἰσαριθμῶς. λαμβάνεται γὰρ ἡ
 ἀντιπρόθεσις καὶ ἐπὶ τῷ ἴσῳ ὡσπερ λέγο-
 μεν ἀντίτεχνον τὸν ὁμότεχνον. ζοιχεῖα δὲ
 παρὰ τοῖς ἑβραίοις κβ' λέγονται εἶναι.
 Ἀπαριθμήσας μὲντοι καὶ τὰ τῆς νέας γρα-
 φῆς βιβλία ὁ ἅγιος, ἐπήνεγκεν, ὅτι εἴτι
 τῶν τῶν ἀπηρεθμιμένων ἔξω ἐσίν,
 ἔ γνήσιον λογίζεται, ἀλλὰ
 νόθον.

VERSIO ex Codice Canonum
Tiliano

GENTIANI HERVETI

(p. 1082. edit. Paris. MDCXX.)

NE autem alienis libris mentem seducas,
(multi enim sunt falso inscripti) cape,
o Amice, hunc numerum a me selectum,
sive probatum et confirmatum. Sunt duo-
decim quidem libri, qui historias continent,
antiquae scilicet Scripturae; et libri Re-
gum, etiamsi sint quatuor, in duos tamen
conferuntur et enumerantur; et XII libri
prophetarum qui enumerantur, unus, inquit,
reputantur; quatuor autem libri aliorum
prophetarum, unusquisque unus reputatur.
Porro Veteris Testamenti scripsit duos et vi-
ginti libros, qui litteris hebraeorum respon-
dent. Est autem graece ἀντιθέτης, i. e. ex
aduerso positos et aequivalentes et numero
aequales. Accipitur enim Praepositio ἀντί
etiam pro aequale: quem ad modum dici-
mus ἀντίτεχνον i. e. ὁμότεχνον, h. e. eum
qui

qui est eiusdem artis. Elementa autem apud
 hebraeos esse dicuntur uiginti duo. Quum
 autem Noui quoque Testamenti libros enu-
 merasset Sanctus, subiunxit: quod si quid est
 praeter eos, qui sunt enumerati, non
 existimetur germanum, sed
 adulterinum.

K. T. Θ. Δ

EMENDANDA

- p. 2. u. 1. καλέ leg. καλόν.
 p. 2. u. 3. σῶβιῶ leg. σῶ βίω.
 p. 6. u. 33. τῆ τον leg. τῆτον.
 p. 12. u. 87. ἀσχότητος leg. ἀσχροτητος.
 p. 14. u. 98. καθῶν leg. καθῶν.
 p. 18. u. 137. 'X leg. X'
 p. 20. u. 146. σον leg. σόν.
 p. 20. u. 150. πολλοῖς adde μαλλον.
 p. 26. u. 185. θεοπνεύσας leg. θεοπνεύσους.
 p. 26. u. 189. μηκέθ' leg. μηκέθ'
 p. 30. u. 220. βίς leg. βίς.
 p. 30. u. 230. τότε, del. ,

ALTOPHII

IMPRIMEBAT

IOANNES GEORGIUS MEYERVS

VNIVERSITATIS TYPOGR

CICICCCXXX

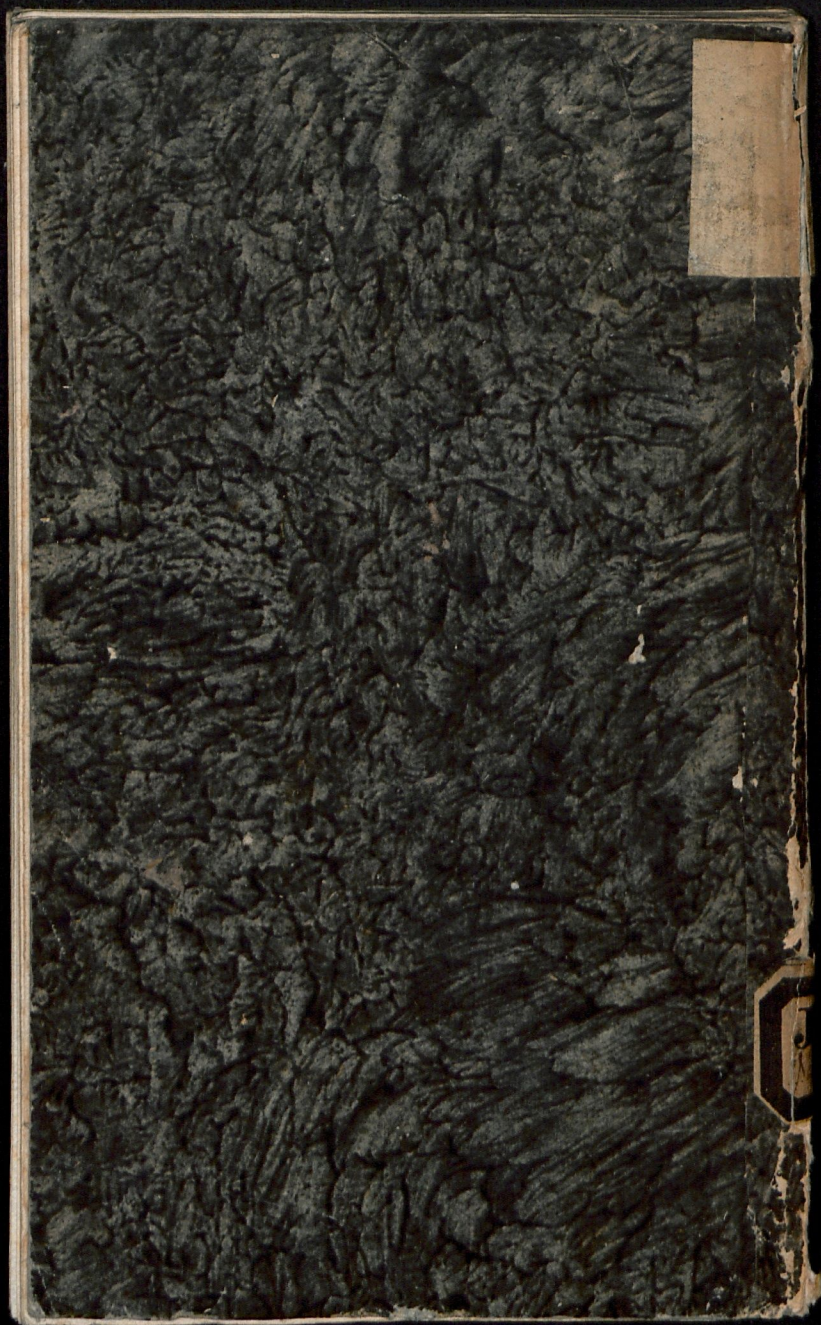
36 125

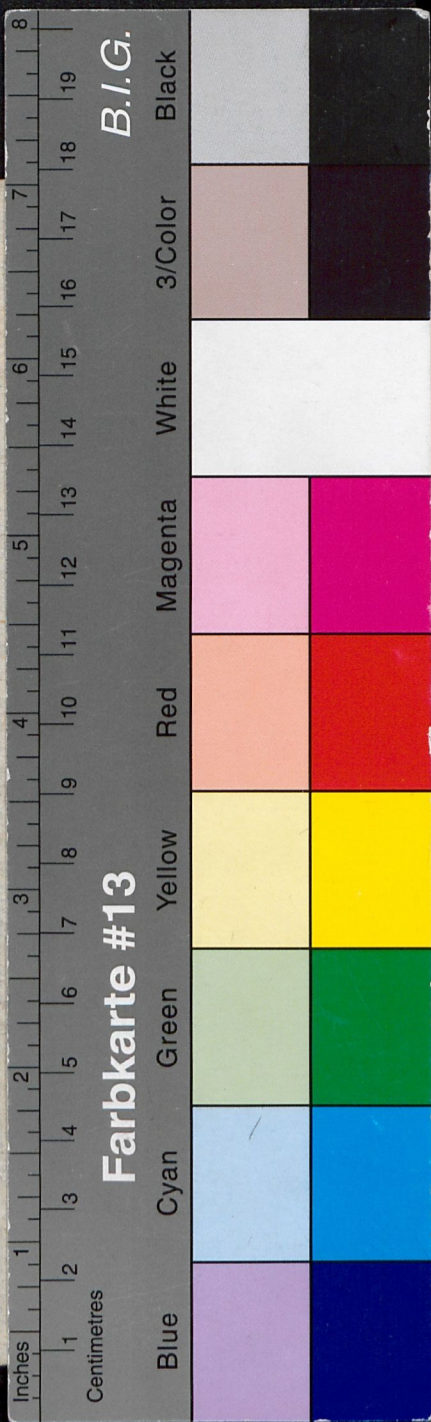
X 2368845

Wol

41

S. AMPHILOCHII
EPISCOPI ICONIENSIVM CAPPADOCIAE
MORTVI A. CCCLXXXV
EPISTOLA AD SELEVCVM

DE
RECTA STVDIORVM AC VITAE
RATIONE

VERSIBVS IAMBICIS SCRIPTA GRAECOLATINA

INTERPRETE ET EDITORE

A. CIOIOCLXXXV

ANTONIO VVERNERO CVNONE
POLYHISTORE OLIM ET RECTORE MAGDEBVRGICO

CVM NOTATIONIBVS

IAC. BILLII ET FRANC. COMBEFISII

ADDITO

GREGORII NAZIANZENI

CARMINE XXXIII

DE LIBRIS BIBLICIS

RECUSA PRO RECITATIONIBVS PVBLICIS

D. IO. BALT. BERNHOLDI P. P

ALTORPHII

IN SCHVPFELIANA OFFICINA

A. S. R. CIOIOCCXXX